

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO DRUGO SREDO
Indaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASIL JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka popoldne pri obvezitev v številki naslednjega teden.

PROLETAREC

Published bi-weekly by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

FRANK ZAITZ, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: Rockwell 2-9738

ČEMU TOLIKO NEISKRENOSTI IN LAŽI V PROPAGANDI DVEH VELESIL ZA MIR

(Nadaljevanje s 1. strani)

mornarico okrog Rusije. Imajo jih v Sredozemljju, v Angliji, v Franciji, v Afriki, na Japonskem itd. Višinski je napadel za kršilko načel Z. N. vse tiste vlade, ki so pristopile v severoatlantski pakt, čigar edini namen je po njegovem mnenju organizirati napad na Sovjetsko zvezo.

Odgovoril mu je danski delegat. Dejal je, da ako pride do vojne, bo Danska pogačena neglede kdo zmagata. Pristopila je v severoatlantsko obrambno zvezo zato, ker smatra, da bodo te dežele le skupno zmožne preprečiti vojno. On očividno ne verjame, da ima Rusija res miroljubne namene. Meni, da ne bo zanetila vojne le ako bo videla, da je zapadni blok toliko močan, da bi ga ne mogla premagati.

Howard K. Smith, načelnik poročevalskega štaba radio družbe CBS, je v nedeljo 18. novembra komentiral v svojem radio govoru iz Pariza, da ne ameriška, ne sovjetska delegacija nista napravila na tem tako važnem zasedanju Z. N. dobrega vtisa. Baš narobe obe sta bili izzivalni in obe sta drugo za drugo vedeli, da njeni predlogi za "zgraditev miru" niso bili resni in zastopava drugih dežel sa jih vzela za take. Tako obe nadaljujeta na vseh sejah in v odsekih. In obe — vsaka po svoje, iz povsem nasprotujočih se nagibov, vedoma, hote ali nehote izpodokapavati že itak šibke temelje te organizacije takozvanih "združenih narodov", od katere je pokojni Roosevelt, ki jo je snoval, toliko upal. A prihranil si je saj razočaranje, česar pa njegovemu predniku, iniciatorju "društva narodov", Woodrowu Wilsonu, ni bilo dano.

Tudi jugoslovanski minister vnanjih zadev, Edvard Kardelj, je na tem zboru v Parizu izvojeval v dnevnini red točko, ki mu je dala pravico obtožiti Rusijo, da ruje s svojimi satelitkami zoper Jugoslavijo. Uganja proti nji nasilstva, vse sorte provokacije in pa politično ter ekonomsko vojno. "Mi ne vprašamo," je dejal Kardelj, "da naj nas ima Rusija s svojimi satelitkami rada, ali da nas bi ljubila. Vse kar želimo od njih je, da nas puste v miru živeti in v miru ustvarjati nov red v naši deželi." Toda predno je Kardelj dobil večino, da se sme pritožiti zoper Kremelj pred tem zborom, ga je en član sovjetske delegacije v debati o predlogu ostro nahrulil in zmerjal Titovo "kliko" s fašisti in razbojniki, ki vrše nad jugoslovenskim ljudstvom rabeljsko delo.

Ko je Kardelj na zboru Z. N. svoj govor končal, je dobil večji aplavz kot katerikoli drug govornik pred njim. Toda iz kominforminih aktivnosti je razvidno, da s svojim bojem proti "Titovi fašistični kliki" še ne misli odnehati. Tudi to izpodkopuje mir na Balkanu in sploh v vse Evropi.

Dne 18. novembra je prišla skupina zastopstev držav zapadnega bloka pred Z. N. z novim predlogom za ustanovitev komisije, ki bi nadomestila sedanjo komisijo za kontroliranje atomske energije in komisijo za razoreževanje. Izvajala naj bi načrt za stopnjevalno razoreževanje in postavila temelj miru z uvedbo zastopnosti med narodi.

Toda kaj je vzrok, da je ni? Tekma med dvema kolosoma, ki zastopata dva svetova. Sovjetska zveza izpodkopuje tla kapitalizmu. Zed. Države, najmogočnejša predstavnica kapitalizma, pa si prizadevajo strelti komunizem "vsepovsod". Zato jih je v naši deželi mnogo na najvažnejših mestih, ki pravijo, da le ako zbijemo Rusijo, bo Trumanova doktrina res uveljavljena. Zato so za vojno, ker je po njihovem mnenju neizogibna. Drugi, tretnejši duhovi, pa verjamejo, da lahko živita sovjetski komunizem in ameriški kapitalizem drug ob drugem v mirnem vzdušju. Vse kar je po njihovem mnenju treba k temu, je volja za slogo in sodelovanje, kakršno sta ameriška in sovjetska vlada imeli med vojno. Ako je ne bo, bo bodoči svet imel katastrofo krvolitja in razdejanja, v kateri ne bo zmagal ne kapitalizem ne komunizem temveč vojna blaznost, ki ne bo poznala v sejnu svojih grozot nobenih meja.

O 'PROLETARCU' IN DRUGIH NAŠIH USTANOVAH TER NEKAJ O SEBI

Frank Zaitz

"Kaj je s Proletarcem? Pa s Koledarjem?" Vprašujejo in ne dobe nič pravega pojasnila. Storija je dolga in bo tu povedana.

Mnogi pišejo, da Proletarec jasno pogrešajo — moški in ženske. To ni bil nikoli razširjen list — največ naročnikov je bilo nekaj nad dva tisoč — plačnih namreč in precej izvodov pa smo pošiljali v zavojih društva in agitatorjem. La majskih izdajev sedanjih oblik listo so izšle v pet do blizu sedem tisoč izvodov, dokler nismo pričeli izdajati posebne majskes revije.

Nad polovico življenja pri Proletarju

Ko sem prišel v službo k Proletarju dne drugega februarja 1919, sem bil v tridesetem letu. Sedaj sem v 64. V tej dolgi dobi sem urejeval tednik, ki je dostikrat združil izhajal na osmih straneh v veliki obliki, uredil razen ene vse prvomajskih revije, ki so imelo od kraja nad 60 in potem nad sto strani vaska, in uredil sem dvantideset letnikov Ameriškega družinskega koledarja. Vseh skupaj je izšlo 36 letnikov — zadnji leta 1950. Skupno obsegajo 7,570 strani. Ogromnega dela je bilo vloženega vanj, bodisi v uredništvu kot v upravnosti in s strani onih, ki so ga razpečavali po naselbinah, ali pa nabirali oglase vanj.

K Proletarju nisem prišel radi plače. Rekli so, ko sem se upravnemu odboru ponudil, da službo sprejemam, da mi plačajo \$20 na teden, če bodo dohodki. Ker list tedaj radi nesreče v Savsovi družini ni imel več upravnika, urednik Ethbin Kristan pa je bil skoro zdržena na potovanju za JRZ, je delo pri listu, kolikor je utegnil, vršil tajnik JSZ Frank Petrich. Vse je nekam zastalo. Naslovnik naročnikov Proletarja in koledarja, gradivo — vse je čakalo nekoga, da bi poprijel. Februarja 1919 ni bilo za koledar istega leta postavljenega še nič gradiva razen Gorkijeve drame "Na dnu". Prosil sem Albina Skubica in Freda Zalaznika, aka bi mi pomagala. In tako smo odfebruarja pa do konca novembra izvršili veliko zaostajanja dela. Koledar za leto 1919 je izšel, a ker je bil dolgo brez upravnika — do mojega prihoda pa od jeseni prejšnjega leta, smo napravili izgubo z njim. Koledar za leto 1920 pa smo izdali ob času. In potem vsakega razen zadnjih par letnikov, ki sta bila oba pozna.

Dasi sem februarja 1919 sprejel le službo upravnika, sem moral skrbeti tudi za odnašanje kopij v tiskarno (Proletarca smo takrat tiskali v Narodni tiskarni na Blue Island Ave.) Ako urednik Kristan na svojih potovanjih ni utegnil pripraviti kopij, sem moral jaz urediti strani in napisati članke, da ni bilo zadružne. Marsikatero noč sem moral prispeti radi tega.

Delo me je mučilo in utrujalo — imeli smo predolge ure. Glede plače je šlo, ker sem imel prihranke, — delal sem namreč med vojno v kemični tovarni Barrett po 12 ur na dan sedem dni v tednu. Samo s plačo po \$20 na teden bi v oni draginji nikakor ne mogel izhajati.

Bil sem obremenjen tudi z drugimi posli. Ker so zavezniki zgnežnili po prvi svetovni vojni imperialističen mir in ker program JRZ v novi državi Srbov, Hrvatov in Slovencov ni prišel nič v veljavno, je nam propaganda novega komunističnega gibanja silno škodovala, in enako razočaranje med našimi ljudmi. Odhajal sem na shode po deželi ob sobotah zvečer in bil ob podnebjih zjutraj v tiskarni za vlaganje lista. Bil sem precej let tajnik kluba št. 1 JSZ, ki je bil baš v oni dobi na višku svojih aktivnosti in imel nad sto članov in članic.

Vrh tega sem bil deloven v SNPJ in predsednik njene glavnega nadzornega odbora. Toda dokler je človek mlad, navdušen za ideale in zdrav — sicer sem imel baš takrat priloznost priti v boljšo službo. Ko se je Peter Bernik pri Prosveti odločil iti rajše delati v urad gl.

tajnika, je k meni prišel pokojni gl. predsednik SNPJ, Vincent Cainkar trikrat, da bi šel delati v uredništvo Prosvete.

Prav nekako takrat mi je pisal upravnik Enakopravnosti, Karl Kotnik, naj pridev za urednika k njiju. A zdele so mi je, da bi bilo nelepo, ako bi pustil Proletarca v takih težavah v kakršnih je bil in se oddočil, da ostanem na njegovi ladji. Ponjani mi službi sem odklonil brez oklevanja.

Dolg naša največja nadlega

Ko sem prišel k Proletarju, je bil zelo zadolžen. Sploh se z dolgom ni mogel nikoli razpoločiti. Plačal je starega — nov dolg se je kupil. Menda sem bil jaz edini Proletarčev urednik, ki se je moral brigati ne samo kako napolnjeval list, kolikor in Majski glas temveč tudi kako plačevali dolgove. Upravnikov in pomožnih upravnikov smo imeli v tej dobi precej, ki so prihajali in si medtem iskali kje drugje boljšega zasluga. Tako se je končno posvetil upravnim poslom in odgovornostim Chas. Pogorelec in pomagal sem pri tem kolikor je bilo mogoče.

Poskrbeli smo, da je Narodna tiskarna dobila svoje in se preselili v tiskarno bivšega Glasu Svobode. List smo spremenili v veliki format na omih straneh v upanju, da ga bomo razširili toliko, da ne bo znova lezel v dolg. Toda s samo naročninom — oglasov pa smo imeli zelo malo, smo se spet zadolževali.

Vsi sedanj slovenski listi imajo na oglaših visoke dohodke, npr. Prosveta, oba clevelandskih dnevnikov in drugi listi podprtih organizacij. Oglede dobre radi svoje visoke cirkulacije, ali pa ker so popolnoma trgovska podjetja. Mi tega ne moremo jih še tako opozarjati.

Torej se moramo zanašati na one, ki poleg naročnine prispevajo še po par dolarjev v podporo listu in marsikdo tudi več na letu.

A vsi ti dohodki ne zadostujejo, ker treba je se posebnih upravnika, ki bi skrbel za agitacijo in za pridobivanje oglasov. Včasi je delalo v našem uradu stalno troje oseb — zdaj sam sem. In pa ako mi pride pomagati žena in tu pa tam še kdo drugi, npr. John Rak ali Ann Beniger, a to je malo.

Premalo vzdobje

Dne 17. avgusta letos smo imeli sestanek glede teh naših problemov, na katerem so bili poleg drugih povabljeni vsi člani glavnega odbora SNPJ, ki je takrat imel svojo poletno sejo. Sejo je vodil predsednik naše uprave Joško Ovin. Navzočim je bil razložen položaj in urednik jim je zagotovil, da se je odločil še dalje vztrajati. Predsednik je povabil vsakega izmed navzočih, naj izradi svoje mnenje in rečem, da še nikoli nisem na kakem sestanku slišal toliko cagavosti kakor na tem. Leta redki so bili, ki so imeli vzpodobno besedo, par pa je bilo cinkov, ki na človeka ne vplivajo dobro.

Prispevali pa so vsi skupaj v tiskovni sklad na tem sestanku \$105.00.

Ni bilo prav, da sem se navdušil, ker nato sem vso stvar premisli in sklenil, da se nekaj časa ne bom nikam žuril.

Počitnic — teh nisem imel že mnogo let, od kar sem bil na potovanju v starem kraju in drugod po Evropi, a še to niso bile take počitnice, na katerih

človek ni vse pozabi, ker sem pisal potopis, ki je Proletarju veliko koristil.

Prej sem omenjal tiskarne.

Ker je bila tiskarna Atlantic (prej Glas Svobode) za tisk li-

sta na osmih straneh slabo premiljena, smo se z njo pobotali glede dolga in nato šli z listom v tiskarno Adria, kjer je še sedaj. Ko je Adria dobila v tisk angleški dnevnik Chicago Daily Record, sva s takratnim pomožnim upravnikom Josephom Draslerjem prišla na vrsto za vlaganje Proletarca še po polnočni uri. Glavni urednik omenjenega dnevnika je bil komunist Louis Budenz, pozneje urednik Daily Workerja in New Yorku, sedaj pa katoliški profesor in smrtni denuncijant komunistov. Da, pri Proletarju nam vsled finančnih bremen in obilice dela ni bilo nikoli prjetno.

To človeka po tolikih letih naporov zlomi — a vesel sem, ker je vendarle med nami precej ljudi, ki naše težave razumejo in cenojijo delo, ki sem ga vršil in ga veliko tudi posrečeno izvršil.

Kakšni in kolikšni so naši izdatki

Dozdaj je nam tiskarna računala za posamezno izdajo Proletarca na šestih straneh \$170, ali za 26 številk \$3,420. Toliko torej samo za tisk, brez vsakih drugih stroškov, ki jih imamo. Za kritike vseh obveznosti bi morali imeti nad dva tisoč plačanih naročnikov, kar nam bi prineslo v letnih naročinah \$6,000, ako ne bi bilo nič provizije in akio vso naročnično plačevali do zadnjih številke. A pri mnogih tega ni. Vsi ne plačajo, pa jih se tako opozarjajo.

Torej se moramo zanašati na one, ki poleg naročnine prispevajo še po par dolarjev v podporo listu in marsikdo tudi več na letu.

A vsi ti dohodki ne zadostujejo, ker treba je se posebnih upravnika, ki bi skrbel za agitacijo in za pridobivanje oglasov. Včasi je delalo v našem uradu stalno troje oseb — zdaj sam sem. In pa ako mi pride pomagati žena in tu pa tam še kdo drugi, npr. John Rak ali Ann Beniger, a to je malo.

Utrjenost in bolezni

Lani v poletju se me je utrjenost jako prijela. Dr. John Zavertnik, ki me je zdravil, mi je julija 1950 dejal, da naj se podvržem operaciji. Ne bo neverna, je dejal, a je potreben, ako neče opešati. A hotel sem prejše na konvencijo SNPJ v Detroit. Storil bi pametnejše, če bi se ravnal po zdravnikovem nasvetu in šel v bolnišnico s takoj po konvenciji.

Resno bolan nisem bil prej nikoli, razen da sem imel eno industrialno bolezni, ki sem si jo nakopal v rudotoplincih in v svinčnih ter cinkovnih rudnikih, in enkrat ko mi je v majni roku prebolelo.

Prispevali pa so vsi skupaj v tiskovni sklad na tem sestanku \$105.00.

Ni bilo prav, da sem se navdušil, ker nato sem vso stvar premisli in sklenil, da se nekaj časa ne bom nikam žuril.

Počitnic — teh nisem imel že mnogo let, od kar sem bil na potovanju v starem kraju in drugod po Evropi, a še to niso bile take počitnice, na katerih

človek ni vse pozabi, ker sem pisal potopis, ki je Proletarju veliko koristil.

Toliko sem hotel povedati o tem.

Kako je z JSZ?

Tudi tajništvo te nekdaj takozive ustanove je zdaj v mojih rokah, enako tajništvo kluba št. 1 JSZ. JSZ je začela iti naglo

(Konec na 4. strani)

Joško Ovin:

RAZGOVORI

Oba jesenska praznika

PRIPOVEDNI DEL

Miško Kranjec: Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Dva dni je ni videl, ko pa je prišla, se ni branila kruha, odrezala si ga je dobršen kos, a se šele potem spomnila in rekla v zadregi: "Joj, kak kos sem si odrezala . . . Ampak, že od včeraj opoldne nisem nič jedla." Ko jo je vprašal po Korenu, kako on živi, je zmignila z rameni, rekoč: "Tu pa tam dobi kje malo juhe, ali kaj vem". In čez čas, ko je nekako razmislila: "Pa saj ga ne sprašujem. Samo prepirava se," je rekla tihom. "Ne bova mogla skupaj ostati. Samo zmerja me z grdimi izrazi. Ne-kaj bom moral ukenriti. Stara sem postala . . . Ko se je na-jedla — popila je še skodelico čaja — je obsedela in še čez čas se je opravljala za to sede-nje: "Tako prijetno je tu, tako domače. Kar obsedela bi. Tam pri meni je tako strašno samotno."

Slutil je, da je na nekem raz-potju. Bila je, kakor bi se ji blo-dilo v glavi, tembolj, ker se je nenadoma dvignila in brez be-sede odšla, pa se spet zaprla v svojo sobo, dokler je ni lakota pritrala k njemu. Prihajala je polodne, ko Gize ni bilo doma.

Ko je spet prišla, je sedela brez besede, tudi se ni dolgo do-taknila ničesar. Napisled pa se je izdala:

"Danes me je tepel . . ." Pri-tem sta ji spolzeli dve solzi po licih.

"Zakaj?" je vprašal presene-čeno.

"Kar tako. Veste, to kar tako pride. Konec je tu. Morala bi oditi od njega.

"Jaz pa sem misli, da vas ima rad."

"Rad da me ima?" Nasme-nila se je. "On v življenju ni imel nikogar rad razen sebe. Samo sebe je ljubil. —

Veste, on je zapustil ženo in dva otroka in zapustil bo vsako-gar, kadar ne bo imel nič več od njega. Zakaj bi ne mogel za-pustiti mene? Vedela sem, da

bo prišlo do tega in sem se bala. Zdaj je tu."

Bilo je tu in ona je tavala ob teji zavesti.

4

Nekega dne mu je prinesla priporečeno pismo, ki je prišlo na njeno ime: prvo pismo, ki ga je dobila pri Svetem Ivanu.

"Pismo sem dobila," je rekla. "Kaj mislite, kdo mi piše?" Po-gledal jo je radovedno, ona pa je že pohitela: "Nihče drugi ka-kor Smon. In veste, kaj?" Za roko me prosi, pomislite. Berite, potem vam bom pojasnila." Po-golila je preden odprto pismo. Matija je vzel pismo v roke in ga začel brati.

"Draga Zofija! Ko sem od-hajal, sem Ti rekel, da morda pridem pote in se poročim s Te-boj. V novem kraju je strašen dolgčas. Vino slabu, ženske za-ni. Ne bom Ti pisal lepih be-sed, ker me poznaš. Spremenil se nisem in se ne bom. Če torej misliš, da bi mi mogla postati žena, spravi svoje dokumente (spodaj sem ti napisal seznam vsega), in mi jih pošlji. Vse drugo bom že jaz urenil. Kraj poroke si izberi sama, čas pa za kakih štirinajst dni. Ker vem, da mi ne zaupaš, zato tudi nikomur tega ne pripoveduj, naj-manj pa Korenčku, dokler ne bo poročena. Za twojo pričo bom navedel tistega tepeca Kle-menca, ki ga požnaš in ki naj Te spremlja k poroki. O ljubezni ne bom govoril, ko vem, da je v Tvojem srcu ni trohe do mene, kljub temu pa sem pre-pričan, da se bova dobro razumeš, saj si pametna in znaš ra-čunati. Požvižgam se na vsak idealizem. Dobro torej premi-sli, preden odkloniš. V pismu ni trohe laži, kar mi boš verjela. Sporoči mi z obratno pošto in priloži mi dokumente, če boš pristala na to žadevščino. Te-poljubila Smon."

Klemenc je slonel nad pis-mom. Zofija pa ga je radovedno

gledal. "Kaj pravite k temu pismu?" ga je vprašala.

"Vas moram vprašati, kaj vi mislite, Nekoliko čudna ponu-dba . . ." Kimala je, se zamis-ljeno zagledala skozi okno, pa vprašala čez čas:

"Ali vi dobro poznate Smona?"

"Ne. Vem samo, da nima ni-kake morale."

Zofija se je tihom zasmehala. "To ni najhujše. Saj je nima ne Koren ne Sušnik in ne Podlesek ne Rožič in še mnogi i mnogi. Moral! Ko bi vi vedeli, kako grdo moralno imajo ljudje! In če se že poročim, kako naj se z do-stojnim človekom? Jaz se lahko poročim samo s Smonom. Pove-dal je odkrito: ne iz ljubezni. In če se odločim, se zato, da se rešim od Svetega Ivana. Kaj naj sicer storim? Moje življenje je zgubljeno, zaigrano do kraja. Če odidem, ne grem z golj zaradi kruha k njemu. Ne, samo tega ne mislite! Drugo je: jaz sem Poljakinja. Koren mi je pove-dal, da bodo prišli Nemci. Zdaj vem, da Nemci Poljake ubijajo. A ne tisto: mene bi dal Koren ubiti. Ne glejte tako začudenio: Koren bo dal ubijati, jaz vam rečem to. Tudi vas, vašo ženo, Rožmanu, učitelje. Vas zaradi politike, mene pa zato, da bi se me iznebil. S Sušnikom bosta ubijala, zdaj vam lahko izdam. Jaz nimam kam pobegniti pred njim, nikamor ne morem. Zakaj bi se ne rešila? Pa četudi po Smonu? Mar se ne smem? Po-vejte! Kaj tako strašno mol-čite!"

"Kaj naj vam rečem?" je od-vrnili. "Saj ste se že odločili."

"Da, odločila sem se." Je prikimala. "Stran od Svetega Ivana, cete je le mogoce. Tu se pri-pravljajo strašne stvari, če pri-dejo Nemci. Pisala bom Smonu." Dvignila se je in šla.

Zvezcer sta imela s Korenom doma pravcati pretep. Zdelo se je, da Koren zelo naglo propa-da. Nekaj nenaravnega, bolnega je bilo v njem, kar so videli tudi njegovi znanci, pri katerih je zdaj prosjačil v glavnem že sa-mo za pijačo. Zakaj Sušnik je hotel iz jeze izstradati Korena in ga — uničiti. Inel ga je do-volj, ni ga potreboval "za po-tom". In bal se, da bi se Koren odločil za Podleska, s ka-terim ga je zadnje čase večkrat videl skupaj.

Poleg tega pa je Rožič Kore-nu kar naravnost povedal, da Nemci Poljakov nimajo nič kaj radi. "Glej, da še tebe ne ostu-mijo česa. Posliji kam čimprej svojo Zofijo!"

"Se je bo že znebil, če se bo hotel sam rešiti," je menil Suš-nik. Takrat je Koren prebledel.

Pretep tistega večera je odlo-čil. Zjutraj je Zofija zbrala svoje dokumente, napisala pismo Smonu, pa prosila Klemencia, naj on nese na pošto, ker ni ho-tela, da bi tam kaj vedeli o njej. Tako bi Koren prezgodaj izve-del.

"Torej ste se odločili?" je vprašal Matija.

"Da," je odvrnila "Smon me le ne bo ubil. Dobra žena mu bom," delala mu bom. Svoboden bo pri meni. Nisem dekle-te, da bi bila ljubosumna. Toda dom bom le imela, pa naj bo kakr-šen koli. Boljši in lepši bo ka-kor ta, kljub vsem Šmonovim umazanjam. Samo hiteti mo-ram, da si ne premisli. On je tak, da ga lahko kaj prime in potem bo konec. Sicer pa teh tirinajst dni bo kaj hitro mini-lo . . ."

Zdelo se je, da se je rahlo po-mladila. Na njeni lice se je vrácalo nekaj stare lepote.

5

Stvar je bila do kraja dogo-vorjena, določen je bil dan po-roke. Zofija je sklenila, da bo poroka v Mariboru.

Zadnji popoldan je posedal pri Matiji, kamor se je daj če-šče zatekala. Bila je zamišljena, nekaj jo je hudo mučilo. Kljub temu, da je bil Smon v resnic-ih vse urebil, priskrbel od nekega župana potrdila, da Zofija živi že dve leti tam, preskrbel vse za poroko, je Zofijo nekaj skr-bejo in trlo.

"In vendar je vse to strašno," je rekla Matiji. "Kakšno življe-nje, kakšno življenje!" je vzki-knila. "Strah me je pomisliti nazaj, a nič manj me ni strah misliti naprej. Tudi ta zakon se

mi gnusi. Nocoj sem se spomnila daleč nazaj . . . za celih pet in dvajset let nazaj. Spomnila sem se svoje mladosti, spomnila sem se svoje Poljske, ki so jo Nemci pomandrali. Sovražila sem vas od vsega početka zato, ker sem slišala, da ste komunist. Komunist pa je zame isto kot Rus. In Ruse mi sovražimo. Morebiti zdaj naši ljudje sovražijo Nemce. Slišala sem, da Nemci ubijajo naše ljudi. In ubili bodo tudi mene. Ako me ne ubije prej Koren, zgorj iz strahu pred njimi. Gledam nazaj in se sprašujem: Kako se je moglo vse to zgoditi z mano? Kam sem zabredla? In tavan daleč od svojega rodnega doma in se ne bom nikdar več vrnila tja . . ." Zapustila sem svojo domovino, zgnubila sem jo. Ne smeje se mi, da prav jaz tako govorim. Mi Poljaki ljubimo svojo domovino . . . Ali se vam ne zdi, da se s človekom mora zgoditi, kar se je zgodilo z mano, ko zgubi domovino? . . . — Zakaj človeku ni dana možnost, da bi popravil

svoje življenje?

Da bi mogel vsaj en dan lepo preživeti . . . Tako pa rompa po tej zemeljski obli, po samem blatu, in nazadnje priroma do Svetega Ivana. Počemu? Kako se življenje posmihu človeku! In jutri grem od Svetega Ivana. Za vedno? In kam? Kam? Smon je samo ime. Drugo je bistvo tega Smona, ki se ga vi nekoč imenovali "smo-novstvo". Ali tudi jaz postajam to, ali pa sem že postal? Ali veste, da ste vi razbili vse to življenje? Ne morda razbili, temveč ste mu, da tako rečem, podtaknili nogo, da je telebnilo po tleh. In vendar moram od tod. Strah me je smrti," je re-kla tiho. "Nekoč sem mislila, če bi ne bilo dobro, da bi se ubila. Takrat ko ste me prvič po-vabilni sem v kuhihino. Morda bi se prav tisti dan ubila. A zdaj bom spet šla dalje, bežim pred smrtno, ali pa morda šelev vanjo . . . kdo bi to vedel. Vsekakor, jutri grem, pa naj bo kakor ko-li."

(Dalje prihodnjic)

F. S. FINŽGAR – DUHOVNIK IZ NARODA – PISATELJ SLOVENSKEGA LJUDSTVA

Slovenski pisatelj Franc S. Finžgar je letos dopolnil svoje osmdesetoletje. Slavnosti ob tej njegovi obletnici so bile sicer skromne, a vendar bile so prisrčne, ker Finžgar je duhovnik z ljudsko dušo, zato je spoštovan tudi v sedanji Sloveniji. Med osvobodilno borbo je bil na strani partizanov. Bolelo ga je, ko je videl, kako je velika večina njegovih stanovskih tovar-ščev s škofom vred klonila pred okupatorjem in se mu podala, ker "vsaka vlada je od Boga" (katoliški nauk). Namreč vsaka razen "komunistična". Tej se upirajo prav isti duhovniki ki so se med vojno poklonili Mussoliniju in Hitlerju.

Pisatelj Finžgar je dobro znan tudi ameriškim Slovencem.

Njegov roman "Pod svobodnim soncem" so ponatisnili že razni slovenski listi v Ameriki. Nekateri njegove igre, med njimi "Razvalina življenja", "Divji lovec", "Naša kri" in "Veriga" so bile pred leti igранe par na slovenskih naprednih vse na katoliških održih v Chicagu in v drugih naših večjih naselbinah.

Ob njegovi osmedesetletnici so imeli poklonitvene in priznalne članke o njemu vsi listi v Sloveniji.

V reviji "Obzornik" je napisal Lino Legiša o njemu sledete:

Finžgar osmedesetletnik. Kar nekam nepričakovano je prišla ta častljiva obletnica. Finžgarjevo ime se glasi med namaka-kor zdravje in trdnost, kakor po-nos in samozavest slovenskega človeka in tukaj leta ne bi smela teči in jih ne bi smeli steti. Nekako pred desetimi leti so zaskrbljeno govorili o njegovem zdravju, pa so govorice kmalu potihnil, zakaj Finžgar ima trdno naravo. Proti koncu zadnje vojne se je usula toča bomb prav na Mirje, na tisti konec Ljubljane, kjer stanuje pisatelj. Ena je zadela Finžgarjevo hišo, se razreščila na strehi in pod-sula pisatelja. Res je bil ves v ranah in z drobci po telesu, pri-šel je skoraj ob sluh, vendar prišel je zrušev. Novički o nesreči smo zvedeli celo v daljni Dachau v prikritih in za-toliko bolj vznemirljivih stav-kah, ki so jih pisali preprosti lju-dje svojcem. Zanj je namreč ve-velik del skoraj bolezni, kjer je služboval. Poleg Bohinjske Bistrice je bil po nekaj časa kaplan na Jesenicah, v Kočevju, Idriji, pri S. Joštu, v Skofiji Luki, v ljubljanskim prisilnim delavci, župnik v Želimljem in na Sori, kjer je prebil enajst let, po 1918 pa v Ljubljani v trnovski fari, dokler ni bil upokojen. Finžgar je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Finžgarjevo pisanje je vzgojeno. Sprva je marsikov pouk še preočiten. Kot duhovnik, ki skrbi tudi za ljudsko prosteto, je v mohorskih povestih in zna-minih igrah zglede družinskega vira v naseljih, ki je pametno urejeno, kadar posluša-jo otroci in sosedje modre na-svetne starejšine, živijo zmerno in svojim razmeram primerno, si pomagajo, radi segajo po knjigi in se letovajo naprednejšega gospodarstva. Take pametne zgled-e je zapredal v resne in hudo-mušne zgodbe, ki odkrivajo, kam zoperle nepremišljenost, svoje-glavost, zapravljivost in iskanje samega sebe. Novi časi so pre-obražali lice naše dežele, go-renjski kmet je bil bolj ko ka-teri drug sprejemljiv za gospodarske novosti. Pisatelj ga je podpiral v naprednem prizadevanju z govoreno in tiskano be-sedo, svaril pa pred sebičnim mi-šljenjem, ki je razdiralo družinsko in vaško skupnost in po-vzročalo marsikatero tragedijo. Tako vrganje pa je znal Finžgar odeti in živo in nazorno pri-povedi v cisto ljudsko besedo. Redokojke govorijo ljudje v po-vestih tako sočno in izvirno ka-kor Finžgarjevi Gorenjci. To je veliko pripomoglo, da se je nje-govo pisanje tako udomačilo med ljudstvom in da je v nekaj letih postal najbolj priljubljen ljudski pisatelj. Sirše množice si je pridobil posebno z igrami. Vse so še danes zelo znane, tako

Divji lovec,

ki ga je napisal v prvi letih svoje pisateljske po-ti, Naša kri, Veriga in Razvalina življenja.

Naša kri je narodnovzgojna igra. Poudarja slovensko samo-zavest, kakor se je izkažala v časih francoske zasedbe pred skoraj sto petdesetimi leti. Še večjega pomena za narodno vz-gojo pa je imel njegov roman Pod svobodnim soncem.

Za-misel je leposlovno delo, ki bi med Slovenci utrdilo slovenski in slovanski ponos in ljubezen do svobode, mu je dal Krék. Ko je izšlo v knjigi, je bilo kmalu najbolj brana slovenska knji-ga. Zanimive, živo in nekam slovensko napisane zgodbe o starih slovenskih bojih za prosto-

st, o iznajdljivosti in junatu-vu korenitih, zdravih Slove-nov, ki so trčili ob pokvarjeni bizatinsko cesarstvo in ga začeli spodbavati, so prevzemale človeka in ga pripravljale na odločno tolkel po čelu, kar je bilo delavcu ocitno zelo všeč. Stopil sem bliže, mu dal roko ter nato s potrežljivo vdano-stjo poslušal razpravo o vodo-vodih. Ko je bila razprava končana, je prišel mojster in pove-dal, da je v soli počila cev. Na-potili smo se tja in na novo sem z vodo potrežljivo poslušal razpravo o vodovodih ceh-veh. Finžgar se je pri tem iz-vrstno zabaval. Njegova zmeraj elegantna postava je bila sicer v delavnik in doma nekoliko manj izlikana, toda obraz mu je bil ves živ in napet. Visoko čelo, nagubano v mnogo plasti, se naglo giblje in izpreminja kot misel. Pogled, hladno miren, skoraj mrtev in zastrl v težkih vejam, vzplanti včasi v pri-tajenem ognju. Z globokimi guba-mi oblikovani obraz mu oživi v pogovoru, mišičevje deluje ne-nakomerne življenje, a zelo iz-razito." Izidor Cankar se je z njim pogovarjal o literarnem delu. Na koncu svojega obiska je Izidor Cankar pripomnil: "O živinorejski zadrugi, vodovodu, domu in cerkvi govoril v večjih ponosom kakov o svojih romanih; marsikdo mu je to že zame-rial, a slednjič je vendarle res, da je samo eno potrebo in da brez kruha teže živeti kot brez literature."

Spričo takega svojega značaja in vsega prejnjega dela ni cudno, da je Finžgar v letih slovenskega boja za osvoboditev izpod tujcev šel drugačno pot-kakor toliko drugih njegovih duhovskih tovarishev. V delu za gospodarsko osamosvojitev naše domovine pa je pozdravil nad-ajevanje prizadevanj, ki se je sprozilo že v njegovih mlajših letih in ki ga je sam ves čas vne-to pospeševal.

Hotel je, da bi bili zdrav, zares prost in na svojo prostost po-nosen narod. Vsi, ki so črpali in se krepčali ob možnosti nje-gove besede in zgleda, mislio-ni s toplim srcem in želijo, da bi še dolgo zdrav in z zadovoljstvom v duši spremiljat pot na-sega naroda.

Profici vedno viši

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani)

naše čete ne božajo sovražnih vojakov in da so tudi one uganjale nasilstva, posebno v nekaterih slučajih naši letalci, kar je priznal tudi general Ridgway. Taki so zakoni krvave igre, ki ji pravimo vojna.

JUGOSLAVIJA je v propagandni vojni s kominformom z vsem kar premore. Že približno dve leti izdaja v Beogradu pod firmo zvez Jugoslovenskih žurnalistov vsaka dva tedna revijo v angleščini, "Review of International Affairs". Urejevana je v glavnem za odbijanje kominforme, to je sovjetske propagande, a so v nji tudi razne druge razprave, npr. o nenehnih italijanskih zahtevah glede Trsta, o položaju v sredozemskih deželah, o težavah Anglie itd. Mnogi ti članki so v političnem razumevanju tako zreli, toda v nekaterih kar mrgoli tiskovnih napak cesar bi v taki reviji ne smelo biti. Pošiljajo jo raznim ministrstvom po svetu, univerzam, časopisu in posameznikom. In ker jo in inozemstvu dostikrat omenjajo, je to dokaz, da jo mnogi tudi čitajo. Poleg publicete se jugoslovenska vlada trudi privabiti v Beograd čimveč raznih vplivnih politikov, delavskih deputacij ter žurnalistov iz onih dežel, ki so tostran želesne zaves. Mnoge izmed teh sprejme Tito, druge minister vrnjih zadet Edward Kardelj, in seznanjajo jih tudi z raznimi ustanovami, z uradi in z gradbenimi ter političnimi načrti Titove Jugoslavije. Mnogi obiskovalci imajo ob vrtniti o Jugoslaviji dobro besedo, a ne vse — posebno časniki ne. Nekateri pravijo, da je bila petletka polom, da so novi Beograd osnovali povsem nesposobni arhitekti in da je bil ves denar, vložen v ogrodja, kjer naj bi nastalo novo moderno mesto, vržen v vodo — ali toliko kot v Savo in Donavo, ki se stekati tam blizu skupaj. A že to, da Jugoslavija tujcem mej več ne zapira, je dobro. Seveda, hoče pa točno vedeti kdo je kdo ki želi vanjo. Iz dežel sovjetskega bloka smejo v Jugoslavijo le dovoljeni diplomatski uradniki, izmed drugih pa nihče. Živet v takem sosedstvu je za Jugoslavijo mučno, a udati pritisku Kremlja se nikakor ne.

KANADSKO "JEDINSTVO" prinaša iz kominforme tiska kartune proti Titu. V enem je Tito narisan v logu, ki potika Kremelj šop v sod smodnika, na ka-

terem je napis "for war in Europe," pod risbo pa besedilo — "Američki imperialisti dodijeli su fašisti Titu ulogu zapaljivača novog rata v Evropi." Koliko časa se bo trajala ta "mrzla" vojna proti Titovi "klik?" Ne vedno toliko časa kot mrzla vojna med Moskvo in Washingtonom, a pa se "sod smodnika" prej užge, potem kaj pada konca — namreč kakšen da bo — ne more nihče z gotovostjo prerokovati. Dober ne bo v nikakršnem slučaju.

LETOSNJA KONVENCIJA HBZ v Los Angelesu je sklenila, da naj v bodoče glasilo "Zajedničar" izhaja polovic v hrvatskem in polovic v angleškem jeziku. Ima dvanaest strani. Urednik hrvatskega dela se sedaj pritožuje, da je delegacija sprejela omenjeni predlog prenagljeno, brez razprave, ker se ji je mudilo. Pravi, da hrvatskega gradiva na šest strani nikakor ne bo mogoče spraviti in namiguje, da so si "kuglači" (kegljači) pridobil preveč prostora. A naj ga imajo meni on, ako se "Zajedničara" poveča. Glasilo ima deset tisoč dolarjev na leto, ki placajo hrvatskega in angleškega urednika in pomočnika. Problem, kakršnega ima "Zajedničar", je sedaj več ali manj problem glasil vseh jugoslovenskih podpornih organizacij.

V "SRBOBRANU" je imel po letošnji konvenciji Srbskog Narodnog Saveza urednik angleške sekcijske članek, ki se od članka urednika hrvatske sekcijske "Zajedničara" zelo razlikuje. Prvi se pritožuje, da je minula konvencija SNS mladino jako prezrla, ker je dala skoro vse mandate starim članom in ukinila angleško izdajo Srbobrana. Ta list je dnevnik, kot npr. Prosveščena, glasilo SNPJ, in ena številka (Srbobrana) na teden je bila v angleščini. Zadnja konvencija pa je sklenila, naj se angleško gradivo razpodeli v vse izdaje. A tendenca je, da postanejo vsa ta glasila prej ali slej urejevana samo v angleščini, da si stari agitatorji z agitacijo med mladino, to je, med tu rojenim potomstvom priseljencev niso nič kaj zadovoljni. Staro življenje, kakršno je bilo ko so bili priseljeni še mladi, izumira. Novo pa je zapadeno največ v plesih, izletih in v "nacionalnih kuglaških tekmacih", kot pravi med vrsticami urednik hrvatske sekcijske "Zajedničara."

BOJI IN DENUNCIACIJE V HBZ SO JI V POSMEH PRI OBLASTIH IN ČLANSTVU PA V VELIKO ŠKODO

Osmo konvencija Hrvatske bratske zajednice meseca septembra v Los Angelesu ni odpravila frakcijskih bojev v tej bratstvenih organizacijah in se nadaljujejo v zvici urednikovemu geslu, da naj bo oslej cilj v HBZ "bratstvo i jedinstvo."

Frakcije v nji si vzlič temu, da je prece pretečenje po konvenciji, še vedno niso edine, kdo prav za prav je zmagal in kdo bil poražen. "Narodni Glasnik" je tek po konvenciji trdil, da je zmagal "napredna koalicija" proti zvezi titovcem, mačkovcem, "ustašev" in drugih takih "izdajničkih" skupin. A zdi se, da s to svojo "zmago" sedaj, ko je že tedne po konvenciji, niti "N.G." ni več zadovoljen. Niti ni zadovoljen urednik hrvatske sekcijske "Zajedničara", Filip Vučelič, ker mu je prekljanje med "frakcijami" silno neprijetno.

"HBZ ima v obema oddelkom nad 100,000 članov. To je med Hrvati v Ameriki glavna, pravzaprav edina bratska podpora organizacija med njimi, ki kaj šteje. Je poleg nje se ena druga,

kos. A s časoma bi se katoliška struja v HBZ znova utrdila, da se ji ne bi mudilo ustanoviti prej omenjene svoje katoliške zajednice.

Vseskozi po prvi svetovni vojni žare v HBZ strastni frakcijski in osebni boji, tožbe in denunciacije. Zavarovalniški department ter sodišča imajo vsled tega s HBZ tako veliko opravka — menda z nobeno toliko kakor baš s to veliko hrvatsko "bratsko" organizacijo. Sicer so zavarovalniške oblasti na pobudo justičnega departmента kako pritisnilne na podporno organizacijo International Workers Order, v kateri imajo Hrvati ter nekatere druge narodnosti svoje posebne sekcijske. Ustanovili so jo komunisti v boju proti socialistično orientirani podporno organizaciji Workers' Circle. Obe imata glurad v New Yorku in obe so ustanovili Židje.

(IWO je vsled persekcij in pa zaradi zavarovalniških oddelkov raznih držav, ki so nastopili lani in letos proti njemu, zdaj že uničen. Vrše se še tožbe, toda stara življenje je iz te komunistične bratske podporne organizacije popolnoma izginilo.)

Tudi Zajednica je bila že na "slabem" glasu vsled komunistične "infiltracije". A najbolj pa so zavarovalniški departmenti posameznih držav, v katerih poslujejo, postali nano budni vsled neprestanih denuncijacij. Največ jih je seveda prihajalo na pennsylvanski insurance department, kjer je HBZ inkorporirana. Po eni konvenciji je ID zamrznil celo čeckovni račun HBZ, ker je porazena skupina glavnih odbornikov tožila na ID države Penne, da je novi gl. odbor izvoljen nepostavno in v neskladu s pravili HBZ. To je povzročilo mnogo potov v stroškov, predno se je stvar pri ID v Harrisburgu izravnala.

A denuncijacij ni hotelo biti konec niti potem. Ko so bile volitve za delegate osme redne konvencije HBZ končane, so se spet pričele tožbe, največ na zavarovalniški oddelki držav Pennsylvania ter Illinois, da se bille volitve izvršene proti pravilom, ker so bili za volilne upravičence priznani tudi člani, ki so pristopili v letošnjem aprili, dočim bi imeli pravico voliti le tisti člani, ki so pristopili pred aprilom tega leta. Tako so bile volitve razveljavljene v 59 državah, ki so bila upravičena do 79 delegatov, in razpisane nove volitve. Naravno, da je to povzročilo med prizadetim članstvom veliko vzrujevanja in med člani izvršnega ter glavnega odbora HBZ pa še večjo napetost. Zavarovalniški komisarji omenjenih dvehdržav sta poslala v glavni urad HBZ svoje pooblaščenje, da "afero", oziroma kršitve pravil preiščejo, in preiskava je bila odrejena od illinoiskoga zavarovalniškega komisarja tudi v prizadetih društvin HBZ v Chicagu.

Obe sporni strugi sta se končno sporazumele toliko, da so ponovnih volitev ni prišlo. A na konvenciji se ta rana vseeno nacelila.

Kakšna so "politična" ali pa koritaška trenja v HBZ? Ako pogledate "Narodni glasnik", dolži "titovce", "ustaše" (priča bivše Paveličeve "nezavisne hrvatske države") in Mačkovec (pristaže hrvatske seljake stranke, katere voditelj Mačkovec je sedaj pribljen v Ameriki), da se hočejo polasti vodstva HBZ ter jo zapeljati v fašistični pristan. Urednik "Zajedničara", Philip Vučelič, pa se znaša nad "prosvetaši". Pravil, da je nekoč ta "mala grupica" imela največ odborniških mest v Zajednici. Tolmač, da so ti "prosvetaši" učenci Marks-Markse, Bebelja, Engelsa in drugih apostolov socializma, ki so pred leti vzklikali, "proletarci vseh dežel, združite se!" Za ameri-

Kmalu po prvi svetovni vojni so na eni konvenciji prevladali socialisti in komunisti (slednji so bili takrat vsi bivši socialisti) in ta "preobrat" so manifestirali s tem, da je predsednik konvencije, socialist s komunističnimi nagnjenji, imenoval že prvi dan zborovanja duhovnika za reditelja (vratarja) konvencije. Katoličani so mu to silno zamerili. V onih letih je članstvo izvolilo za delegerate na vsako konvencijo, kak ducat duhovnikov. Pozneje pa vedno manj, ker ti župniki v debatah nasprotnikom niso bili

ško državljanstvo jim ni bilo, ker so se smatrali za "državljanje vsega sveta."

Urednik Zajedničara, Vučelič, nato opisuje, da se je ta skupina ločila od svoje matice, si je ustavila "Jugoslovenski Prosvetni Savez" in začela izdajati "Novi svijet", katemu je pozneje spremenila ime v "Znanje".

Vukelic ugotavlja, "da so d-

nes taki tipi spet na površju, ki s svojimi metodami v svoje namene izrabljajo klerikalce, narodnjake in narodne stranke; pravi, da je njihov človek na čelu tudi HSS (hrvatske seljake stranke). V borbi proti komunizmu se poslužujejo posvetnih ljudi in svečenikov (duhovnikov), pravi Vukelic, ki pa zgodovino teh ljudi ali nalašč narobe razlagajo, ali pa je ne po-

znameno.

Prosveščeni so do boljševiške revolucije tvorili hrvatsko sekcijsko Jugoslovanske socialistične zveze. Pod vodstvom Teodora Cvetkova, George Kutuzovich ter drugih vodilnih članov hrvatske sekcijske so bili strastno v protivojni propagandi v boju proti slovenski sekcijski pod vodstvom Ettina Kristana. Njim je bil takrat boj vojni glavna tarča, neglede na posledice.

Po ustanovitvi komunistične internacionale se je ta hrvatska sekcijska ločila od JSZ ter začela tipati, kateri komunistični stranki naj se pridruži. Obstajali sta tedaj dve, ena pod vodstvom Chas Ruthenberga iz Clevelanda in druga pod vodstvom Johna Reeda iz New Yorka. Končno se je pridružila Ruthenbergovi stranki. Teodor Cvetkov in George Kutuzovich, ki sta prej urejevala socialistično "Radničko stražo", sta postala urednika "Radničkega glasnika", ki jo je nasledil. Poskušali so z dnevnikom in za pomočnikom so jima dali še profesorja Franjo Prevedena. Toda komunistom — oziroma glavnemu komunističnemu vodstvu v New Yorku ti ljudje niso bili po volji in tako so bili izrinjeni iz uredništva vse trije. In šele na to so ustanovili omenjeni Jugoslavenski prosvetni savez". Ker jim politični list "Novi svet" v takratni histeriji ni bilo mogoče urejevati tako kakor je Cvetkov že, so z njim prenehali ter mu spremenili ime v "Znanje".

Npr., skupina pošlje v glavni urad resolucijo, s katero naj bi HBZ zahtevala od zveznega kongresa razveljavljenje Tafta-Voeg-Hartleyevega proti-unionskega zakona. Večina odborov tolmači, da take resolucije za HBZ niso več umestne, ker so bile pred leti, ker sedaj so unejmočne in se lahko same postavijo v bran. Tedaj pa skočijo pokonci predlagatelje resolucije z vzklikom: "Člani, ali jih vidite, reakcinarji? Gre se za delavsko stvar, resolucija se poteguje za obrambo delavstva, a reakcionarna večina jo je vr-

so malo.

Ze iz tega je razvidno, koliko konfuzije je v vseh teh frakci-

jah in v "narodnih" strankah, ki se tepejo za vodstvo v HBZ in se pri tem poslužujejo kakršnih koli sredstev.

Cudno je, da se v tej frakciji ihti Zajednica še drži skupaj.

Ko se je pričela v deželi kampanja za polaganje prisege ljestnosti Zed. državam, je bila Zajednica med prvimi, ki je to storila, ne da bi jo kdo silil ali nadlegoval. Storila pa je to, ker je bila vsled denuncijacij označena za simptično "komunizmu", česar pa vodstvo ni hotelo zato da se bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi.

Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Tajnik te ustanove, Fr. Zaitz, je nato pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knjigarni. Predno bi se moglo to delo izvršiti, bi vzel precej dnevi, ker bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi. Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Frank Zaitz je pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knjigarni. Predno bi se moglo to delo izvršiti, bi vzel precej dnevi, ker bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi. Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Tajnik te ustanove, Fr. Zaitz, je nato pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knjigarni. Predno bi se moglo to delo izvršiti, bi vzel precej dnevi, ker bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi. Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Tajnik te ustanove, Fr. Zaitz, je nato pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knjigarni. Predno bi se moglo to delo izvršiti, bi vzel precej dnevi, ker bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi. Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Tajnik te ustanove, Fr. Zaitz, je nato pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knjigarni. Predno bi se moglo to delo izvršiti, bi vzel precej dnevi, ker bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi. Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Tajnik te ustanove, Fr. Zaitz, je nato pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knjigarni. Predno bi se moglo to delo izvršiti, bi vzel precej dnevi, ker bi bilo treba vse odprečiti, zbrati in razdeliti v pakete, jih zaviti in poslati društvi. Tega časa pa on nima in zato da delo še ni bilo izvršeno. Nekdo je vprašal, da čemu se ne bi dobitilo za to nalogo prostovoljno pomoči. Tone Udovich je pojasnil, da bi to mogel izvršiti le tak, ki ima v tem skušnjo.

Tajnik te ustanove, Fr. Zaitz, je nato pojasnil, da je bilo na seji uprave in Prosvetne matice že v prvi polovici leta sklenjeno, da naj se pridruženim društvom razpošije odvisne knjige, ki jih ima v zalogi Proletarca knj

POTA "NARODNEGA GLASNIKA"

List, ki je v boju proti Proletarcu za svoj pokret med Slovenci potrošil precej tisočakov, zdaj sam v velikih stiskah

Hrvatski "Narodni Glasnik" se je vrnil iz Pittsburgha nazaj v Chicago. Zadnja številka, ki je še izšla v Pittsburghu, je datirana 1. avgusta.

Uprava tolmača, da je vzrok selitve, ker je v Pittsburghu ostal zdaj sam v svoji tiskarni. V času, ko je bil premesčen iz Chicago v Pittsburgh so Hrvati in Slovaki kupili veliko tiskarno, v kateri je izhajal Narodni glasnik dnevno na 6. in osmih straneh in slovaški dnevnik Ludove Noviny na šestih straneh. Poleg teh dveh dnevnikov sta bila v nji tiskana še dva tednika, en trodnetek in mesečnik Slobodna Reč (srbski).

To aranžmo je izvršilo takrat vodstvo komunistične stranke v New Yorku, česar pa N. G. v svojem poročilu o sedanjih selitvah (v izdaji z dne 1. avgusta) ne omenja. Strankino vodstvo je namreč smatralo, da je Pittsburgh s svojimi sosednjimi mesti veliko bolj center priseljencev iz slovanskih dežel kakor pa Chicago. Tako je smel izmed slovanskih komunističnih listov ostati v Chicagu le cevički komunistični list, radi velike češke kolonije v tem mestu, slovaški in hrvatski dnevnik pa sta bila določena za selitev v Pittsburgh.

Nekaj let jim je šlo po tej aranžmi v Pittsburghu kar dobro. Oba lista sta vodila velike kampanje, posebno N. G., ki je postal tedaj glavni hrvatski list v tej deželi in edini hrvatski dnevnik. Imel je veliko osebja in podzemal vse sorte kampanje. A polagoma je komunistični zamah splahneval, mrzla vojna med USA in USSR se je ostrila in propaganda z obeh strani se je spreminala v histerijo.

Tudi odkrivanje agentov provokatorjev, špijonov in renegatov je na pristaže komunističnega gibanja porazno vplivalo — češ, komu naj še zaupamo, če so celo razni glavni funkcionarji komunističnega gibanja izkajoči kasnejše za sovražnike tistega pokreta, kakšnega so prej propagirali — hinavsko kakopak — z največjo vmeno!

V tem položaju sta prišla ob mnogo naročnikov ter ob večino postranskih dohodkov hrvatski in slovaški dnevniki v Pittsburghu toliko, da sta se končno moga obdržati samo še kot tednik. S tem so v tiskarni ostali samo trije tedniki, namreč omenjena dva ter srbska "Slobodna Reč", ki je iz mesečnika postala tednik in končno prenehala. Med tem je v Chicagu pričel izhajati nov srbski list "Novosti", ki v svoji prvi številki pravi, da je neodvisen list demokratskih Američanov srbskega porekla, in da ne pripada nobeni politični grapi. Kritiziral pa bo z dobrim namenom vse, kar zasluži kritiko. Branil bo mir in se boril zanj.

Newyorski hrvatski "Novi list", ki sta ga Narodni glasnik in Slobodna reč nazvala za propagandni organ "titovačke fašističke klike", sklepa, da so "Novosti" v Chicagu nič drugog kot nov kominformovski list, ali z drugimi besedami, naslednik pittsburške "Slobodne reči". Sicer pa naj oni svoje prepire med sabo rešetajo.

"N. G." je citateljem pojas-

nil, da bi sam tiskarne v Pittsburghu ne mogel vzdržati. Stavce "bi bilo treba plačati, pa tudi če bi imeli dela le po nekaj ur, ker se drže pravil in pogodb ustreza v tega bremena bi en list ne zmogel.

Novi naslov Narodnega glasnika je 1413, W. 18th St., Chicago, Ill., torej blizu tam, kjer sta bila ustavnoljena Proletarc in za njem "Radnička straža", ki je po prvi svetovni vojni postala komunistična in si spremenila ime v "Radnički glasnik", končno pa v "Narodni glasnik".

Za učenje "Proletarca" je skupina okrog Narodnega glasnika potrošila precej tisočakov. Med sabo so zaključili, da jim bo nemogoče razširiti svoj pokret med Slovenci in se poslati vodstvu v SNPJ dokler ne zbitje "Proletarca". V ta namen je prišel sem Frank Novak, alias Bartulovič, že prej pa so od milwauškega Franca X. Veranica kupili njegov teknik "Slovenija", ki je začela pod tem imenom izhajati leta 1914. V komunistično lastništvo je prešla leta 1921. Plačali so mu zanjo tri tisoč dolarjev, namreč samo za list — tiskarna je ostala prejšnjemu gospodarju. Ime jo spremenili v "Delavsko Slovenijo".

Urejeval je ta list prej in potem za komuniste milwauški Frank Novak. A ker ni hotel pisati brutalno kot so oni od njega zahtevali — bil je vendar pošten časnikar in končno priznal svojo zmoto, so "Delavsko Slovenijo" preselili v Chicago in za urednika pa uposili tistega Franca Novaka, ki je prišel sem iz Nemčije. To je bilo oktobra 1925. "Delavska Slovenija" je pod komunističnim vodstvom v Milwaukeeju slabos uspevala dasi je uprava Narodnega glasnika pri nji upravnike pogosto menjala.

Pod vodstvom novega Franca Novaka je "Delavska Slovenija", ki so ji v Chicagu dali ime "Delavec", vsled zvišanih stroškov lezla v še večji deficit, a urejevana pa je bila tako jezutovska surovo, da so se je oklenili le največji zagrizenci, ki pa o komunizmu niso imeli pojma, le socialisti so histerično sovražili. S tem so v tiskarni ostali samo trije tedniki, namreč omenjena dva ter srbska "Slobodna Reč", ki je iz mesečnika postala tednik in končno prenehala.

Med tem je v Chicagu pričel izhajati nov srbski list "Novosti", ki v svoji prvi številki pravi, da je neodvisen list demokratskih Američanov srbskega porekla, in da ne pripada nobeni politični grapi. Kritiziral pa bo z dobrim namenom vse, kar zasluži kritiko. Branil bo mir in se boril zanj.

Newyorski hrvatski "Novi list", ki sta ga Narodni glasnik in Slobodna reč nazvala za propagandni organ "titovačke fašističke klike", sklepa, da so "Novosti" v Chicagu nič drugog kot nov kominformovski list, ali z drugimi besedami, naslednik pittsburške "Slobodne reči". Sicer pa naj oni svoje prepire med sabo rešetajo.

"N. G." je citateljem pojas-

nil priobči tudi nekoliko slovenskega gradiva. Nekaj časa je izhajal slovenski komunistični list "Naprek", najprvo v Pittsburghu in potem v Clevelandu.

Hrvatska komunistična sekacija mu ni hotela nuditi veliko podpora, ker se je preveč oprekla z "Delavsko Slovenijo" in "Delavcem".

V bodoče bo imel "Narodni glasnik" dovolj opravka s svojim bojem za obstanek. A bili so časi, ko je med ameriškimi Hrvati zastopal najjačo organizirano politično skupino in se lotil razširiti vpliv za svoje gibanje tudi med Slovence. Ni mu uspelo. In ako bi mu, bi imeli prejkončno tudi med nami tako histerične boje kakršni so med ameriškimi Hrvati — sedaj največ za oblast nad HBZ.

Nekateri posamezniki so z odrbitvijo in delno s podporo hrvatske komunistične sekcije še poskusili z bojem proti Proletarcu in za njem "Radnička straža", ki je po prvi svetovni vojni postala komunistična in si spremenila ime v "Radnički glasnik", končno pa v "Narodni glasnik".

Za učenje "Proletarca" je skupina okrog Narodnega glasnika potrošila precej tisočakov. Med sabo so zaključili, da jim bo nemogoče razširiti svoj pokret med Slovenci in se poslati vodstvu v SNPJ dokler ne zbitje "Proletarca". V ta namen je prišel sem Frank Novak, alias Bartulovič, že prej pa so od milwauškega Franca X. Veranica kupili njegov teknik "Slovenija", ki je začela pod tem imenom izhajati leta 1914. V komunistično lastništvo je prešla leta 1921. Plačali so mu zanjo tri tisoč dolarjev, namreč samo za list — tiskarna je ostala prejšnjemu gospodarju. Ime jo spremenili v "Delavsko Slovenijo".

Kako bi ga mogla, ko pa pride sem Winston Churchill z edinim namenom, da izposuje novo posojilo.

Svoje težave želi razložiti sektorji in kongresnikom na skupnem zborovanju in v danih okolščinah bo namen dosegel — namreč nadaljnje ameriške krepite.

Militariziranje stane

Ako Zed. države hočejo, da se Anglija spet in čimprej militarizira po našem načrtu, jo bo treba podpreti z našimi milijardami in prav tako Francijo kot več ali manj vse druge dežele severoatlantskega pakta. In ob enem pomaga Amerika z orojjem in gospodarsko že dolgo Grčiji in Turčiji in sedaj tudi Jugoslaviji.

V Angliji in Franciji mnogo ljudi smatra, da so Zed. države preveč v vojni histeriji. Oni menijo, da Amerika takozvano rusko nevarnost zelo pretirava. Med njimi je v Angliji levicarni delavski vodja Aneurin Bevan. V zadnjih volitvah je njegova frakcija dobila v parlamentu precej sedežev in na zadnjem zboru delavske stranke se je izkazalo, da Bevan dobiva v angleškem delavskem gibanju na vplivu in moči.

Tisti v Angliji, ki slepo sledi ameriški vnanji politiki, so pristali na oboroževanje v velikem, četudi vedo, da to ogromno stane in da oslabljeno angleško gospodarstvo tege ne bo zmoglo tudi ako se živiljeni standard angleškega ljudstva še bolj zniža. Ampak slednje bi bilo za ves ameriški načrt nevarno in morda tudi usodno. Ves ameriški načrt za oboroževanje dežel severoatlantskega pakta je naperjen kajpada proti Rusiji in njenim satelitom. Toda če bo angleško in francosko delavstvo potiskano vsled stroškov militarizacije v čezdalje slabše življenske razmere, bo zamrzelo Ameriko in ne Rusijo.

Edino pametno bi torej bilo, da se ameriški blok sporazume s sovjetsko vlado za mir in se vsi vzajemno odločijo za razvojno, tako da se bi sredstva uporabljala raje za izboljševanje živiljenih razmer ljudstev vseh dežel namesto za militarizem in vojne. Toda sedanje zborovanje Združenih narodov v Parizu nam v tak namen ne daje dosti upanja.

Padanje vpliva Anglije v inozemstvu

Poleg da ima Anglia doma velike gospodarske težave izgubila svojo moč tudi v kolonijah in v drugih onih deželah, ki jih je prevladovala.

Ogromna oljna ležišča v Iranu (Perziji), ki jih je izkoriščala kakih 75 let in bogata od njih, je iranska zbornica podržavila in Angležem v Iranu rekla, da lahko gredo, ako nočejo delati naprej pod pogojem iranske vlade. Angleži so vsled tega odšli. Ameriška vlada se je veliko trudila, da bi ta spor med Anglijo in Iranom poravnala, toda predsednik iranske vlade je trmast,

tam priobči tudi nekoliko slovenskega gradiva. Nekaj časa je izhajal slovenski komunistični list "Naprek", najprvo v Pittsburghu in potem v Clevelandu.

Hrvatska komunistična sekacija mu ni hotela nuditi veliko podpora, ker se je preveč oprekla z "Delavsko Slovenijo" in "Delavcem".

V eni prejšnjih številk sem z velikim zanimanjem čital dopis "big" Tonija, ki ga je posidal predko Stalnatega gorova iz svojega Oaklanda, in z enakim zanimanjem dopis našega starega pionirja Toneta Šularja. Res, Proletarci bi moral imeti v vsaki številki take dopise. Saj je na zapadu kakor druge mnoge kulturne delavcev, ki so prijatelji tega lista. Rad bi kaj slišal tudi od Petra Kurnicka iz San Francisco. Za gradio v takih naseljih in v tako velikem mestu ne bi bil v zadrgi.

Prijateljski sestanek, ki smo ga imeli v petek 17. avgusta ob priliku seje gl. odbora SNPJ v Chicagu je bil po mojem mnenju uspeh in ako bi nato Proletarca redno prejemali, bi bilo zelo dobro. Četudi je padlo precej kritičnih besed, je bil ta sestanek zelo potreben, da smo se razgovorili s prijatelji iz raznih krajev dežele. Urednik Frank Zaitz je obširno razložil ne samo težave temveč tudi razne druge zaprake in pa svoje delo, ki ga vrši pri tem listu nad 32 let.

Razgovora so se udeležili nato skoraj vsi navzoči, katerih je bilo precejšnje število. Sestanek je bil zaključen v dobrini volji in v optimizmu za bodočnost. Kot je navada ob takih priložnostih, smo tudi malo pokolektali ter nabrali lepo vsoto sto pet dolarjev in nekaj pa so prispevali drugi še dan pozneje, kar je po ročano na drugem mestu. In kar je glavno, obnovili in poživili smo našo voljo za delo v prid Proletarca, ki bo vršil naloge, ki ga vrši pri tem listu nad 32 let.

Oljna polja v Iranu je izkoriscal po svoji mili volji in angleško vojaštvo s pomočjo domačih velikašev upore ljudstva zadušilo s silo.

Po obeh svetovnih vojnah se je to spremeno. Indija je zdaj svobodna, in Irana Angleži ne morejo več krotiti, ne zato ker nimajo moči, ampak ker se boje ruske intervencije v slučaju, da bi angleška armada invadirala Iran.

Po obeh svetovnih vojnah se je to spremeno. Indija je zdaj svobodna, in Irana Angleži ne morejo več krotiti, ne zato ker nimajo moči, ampak ker se boje ruske intervencije v slučaju, da bi angleška armada invadirala Iran.

Po obeh svetovnih vojnah se je to spremeno. Indija je zdaj svobodna, in Irana Angleži ne morejo več krotiti, ne zato ker nimajo moči, ampak ker se boje ruske intervencije v slučaju, da bi angleška armada invadirala Iran.

In sedaj še Egipt. Bil je pod nadvlado Anglije dolgo dobo. Aleksandrija v Egiptu je bila baza angleške vojne mornarice v Sredozemlju. Sueški prekop straži angleška-armada in v Anglo-egipčanskem Sudanu gospodari Angleži.

Prcd nekaj tedni pa je egipčanska vlada naslovila Angliji ultimatum, da naj se njena armada od sueškega prekopa umakne ter odide iz Egipta. Sudan pa proglašila za del egipčanske države. Anglia se je odločila, da se zahtevam egipčanske viade ne bo uklonila. Svojo armado ob sueškem prekopu, ki je še deset tisoč mož, je ojačala in tudi iz Sudana se ni umaknila.

V deželah kot so Iran in Egipt in v mnogih drugih, ki so pod nadvlado tujega imperializma, plamti nacionalizem. Skozi vse poletje se se v glavnem mestu Iranu, in Teheranu, dogajale proti Angliji in Angležem, pa tudi proti Američanom, velike demonstracije, ki so se večkrat spremenile v izgredne.

Isto se godi sedaj v Egiptu. Demonstracije proti Angliji v Kairu in v Aleksandriji so bile toliko, kot so zakoni razvoja proti Angliji in Angležem, pa tudi proti Američanom, velike demonstracije, ki so se večkrat spremenile v izgredne.

Tudi izgube naše zaveznicne južne Koreje, ki smo jo šli braniti, so ogromne — nedvomno precej nad milijon. A vojna pa niše odločena ne v eno ne v drugo stran. Zato je tudi konferenca za sklenitev premirja tako počasna, ker ni nobena stran v stanju ukazovati.

Anglia se bo pa težko spriznila z dejstvom, da njen kolonializem pada in to ne le v Egiptu in v Iranu, ampak posvet. V Malaji npr. so angleške čete v bojih z domačimi ves čas po vojni, in francoske pa v Indiji.

Ni lahko ponosnim, nekdaj mogočnim Angležem gledati zatonjevanje njihovega imperija, ampak taki so zakoni razvoja ki jih sedaj niti s silo in z ekonomskimi pritiski ne morejo ustrezno.

Navadno je bila to edina knjižiga, ki so jo vsako leto kupili kot npr. v starem kraju "Mohorjeve buvke".

Ameriški družinski koledar bomo znali ceniti šele kadar ga ne bo več mogoče dobiti — nititi za denar — tako je nekoč zapisal bivši upravnik Proletarca Anton Udovich.

Res je tako!

"Pa mi dobodi kaj drugega, četudi je le pravika, kakršno smo imeli v starem kraju v hiši pribito na vrata. Saj niti ne vem zdaj, od kar nimam kolejarja, kdaj je moj god." Tako me je marsikdo nagovoril, ko sva se srečala v jeseni ali pa pozimi: "Kje pa imaš Družinski koledar?"

Torej će bi ga pravočasno prejeli, kak tisoč bi jih po mojem mnenju gotovo zlahka razprodali. — Anton Šular.

Družinski koledar

Arma, Kans. — "Kaj že spet ne bo Družinskega koledarja?" Tako me marsikdo dregne ko pridemo skupaj.

Pogrešajo ga.

Navadno je bila to edina knjižiga, ki so jo vsako leto kupili kot npr. v starem kraju "Mohorjeve buvke".

Ameriški družinski koledar bomo znali ceniti šele kadar ga ne bo več mogoče dobiti — nititi za denar — tako je nekoč zapisal bivši upravnik Proletarca Anton Udovich.

Kaj ne bi bilo mogoče stopiti v stike s Prešernovo knjižnico v starem kraju, da nam bi poslali kak tisoč izvodov njihovega koledarja za leto 1952. Seveda ne šele da nám bi bil dostavljen sred poletja ampak zdaj zgodaj. S tem bi našim stalnim odjemalcem kako ustregli, ob enem pa bi ostali na naši listi naročnikov, ko naš tukajšnji koledar spet obnovim.

Torej će bi ga pravočasno prejeli, kak tisoč bi jih po mojem mnenju gotovo zlahka razprodali. — Anton Šular.

FOREIGN CORRESPONDENTS

By Devere Allen

Foreign correspondents can do a lot to help you understand what's going on, and individually, in the observation of one who has often been among them as a fellow-craftsman, they are getting better. Even the worst of them are not as damaging as the ones that just aren't there. And the number of absenteers is steadily growing. That is partly why you suffer so much guess-work, so much distortion of important international news.

IT WOULD SURPRISE most Americans, probably, to learn the truth about the vanishing correspondent. It happens that among other sins, I do a good bit of public speaking, and often "lecture," as the unfortunate expression has it, on the press. Invariably audiences are astonished to learn that, instead of more foreign correspondents in this buzzing, exciting world, we have so few that first-hand news reports are becoming rarer and rarer.

FIVE YEARS AGO there were 2,700 foreign correspondents representing the U. S. press abroad. Today there are fewer than 300! Do you find that hard to believe? It's a fact which affects you personally whether you realize it or not. For these figures I am indebted to Mr. Russell F. Anderson, a McGraw-Hill editor, a fellow member of the Overseas Press Club and a thoughtful, reliable journalist of wide experience. All of us in the field have long noted the startling shrinkage of the foreign correspondents corps, and in a sense, it's not a new problem for certain parts of the globe. But the calamity is now general.

HOW CAN THIS SHORTAGE affect you personally? In an article written for the Michigan Alumnus Quarterly Review, Mr. Anderson makes it clear. He starts with Korea. "Americans were thunderstruck," he points out, "when they picked up their Sunday newspapers of June 25 and learned that a vast army was on the move. The news caught them flatfooted." If there had been an adequate staff of correspondents in Korea, the dangerous situation developing there would have been known. More important yet, the reasons why the situation was so bad might have long since been driven home to millions of readers. Public opinion, instead of being a blank, might have been at work demanding rectification of blunders.

BEFORE THE WAR broke out in Korea, there were not more than five correspondents there, if that. Within two weeks after, there were 50, and the number speedily grew to 150 or more. Mr. Anderson, however, is not content merely to look backward. He is thinking of the many other regions where trouble may come, and he finds that few of these are covered even with remote adequacy. When a whole country has in it a single U. S. correspondent, feeding news out to a chain (where it is often edited without special knowledge, too), he must be a paragon of excellence if his reports, unchecked, are not occasionally full of unwitting errors.

YOU MAY BE SAYING that the huge number listed as abroad in 1945 grew out of World War II, and in a measure you would be correct. Yet, there are actually fewer foreign correspondents from the U. S. now than there were in 1938 at the time of the Munich Pact. The tendency is more and more to depend on a sole correspondent, who reports for a big syndicate, and whose reports are used wholesale throughout the country. No one knows better than this writer how hard it is to get news out of countries behind the Iron Curtain; but did you realize that a lot of the "news" you read, printed as emanating from a correspondent, is merely picked up from some radio station in a land within the Soviet orbit? Such sources are even worse than the official handouts which have to be the mainstay of a reporter stationed now at Moscow.

'Short-Cut' to Good Reputation

It used to be necessary to earn a good reputation by years of decent behavior and truth-telling. Not any more! Now there's an easy way, a "short-cut."

Just holler "I'm an ex-Communist." Then Senate and House committees will shout: "I saw him first!" and vie with each other for the privilege of putting you on the witness stand. All your past sins will be forgotten. Everything you say will be accepted as the "Gospel truth."

German "ex-Communist" professors, former Russian generals, and Americans who claim they aren't "Red" any more, have been parading before committees and "putting the finger" on people they say are still "Red."

Perhaps everything they say is true. We don't know. That's just the point. Who does really know whether all of them are telling the truth?

Wouldn't it be easy for the "master minds" of the Kremlin to have some Communists proclaim they are "ex"—so they can smear some loyal government officials and sow dissension among the American people?

—Labor.

THERE IS CONTEMPT in some newspaper offices for noncommercial journalism, but it's the keen competition, still existing despite the trend toward big-newspaper monopoly, that often causes the trouble. An editor can't budget enough for foreign correspondents when he has to retain a small army of writers for the circulation-getting departments — sports, crime and local coverage.

AT ONE POINT I disagree with Mr. Anderson, who values highly only the full-time correspondent. Where there's too much for one head to know, in a world like this, I'll pick the part-time writer who is often a trained specialist and expert, and whose copy, when heavy, can be re-written. The practice of using such writers is not confined to Worldover Press, but is followed by some of the world's finest papers, like The Economist, of London. The most able full-time reporter, without specialized knowledge, is often a flop. I remember one evening on the Continent, during World War II, when I was sitting around with a bunch of correspondents, every one well-known. Each had sent a story that day; each admitted it was a bad job in the existing complex situation. The clock struck nine, and our host sprang up. "Let's tune in the BBC," he exclaimed, "and get some news."

MAYBE IT'S PREJUDICE, but I've seen the full-time boys at work, have been one of them, and have also been a part-timer. There was a day in April, 1931 in Madrid, when I consulted another part-timer, a real expert. He was a native, not an outsider. Because of his wisdom I stood on the Puerta del Sol and saw the Republic inaugurated, with advance interviews in my pocket from two members of the new cabinet. After all was over, the full-time reporters straggled back into town, too late. They had spent the afternoon 30 miles away at a monarchist's villa, being told the King would positively never quit! I'll pick the specialist, as adviser and reporter, every time. But the sad thing is that our brave new world of closer international contacts is being reported, more and more, by fewer and fewer firsthand, observers of any kind. It seems fantastic, but it's true.

DID YOUR DAILY PAPER Report Both Sides? Here's an example of why it pays to be skeptical of what you read in the daily newspapers.

Some of them recently played up a statement by C. B. Heinemann, president of the National Independent Meat Packers' Association, who charged that the Office of Price Administration is ignoring "flagrant and widespread violations of price regulations on livestock and meat."

Now the O.P.S. says it sent a representative to see Heinemann and get from him some facts to act on. But Heinemann admitted he did not have information about a single violation, and added that he would not give such information even if he did have it.

Did you read about that in your daily paper?

PEOPLE OWE \$79 BILLION American people now have debts of \$79.5 billion, compared with \$34.7 billion at the end of the Second World War. A large part of the increase is accounted for by mortgages on homes.

Lest anyone get the notion, however, that the United States Government is lacking in practicality and a good understanding of the fact that business is business at all times, it should be mentioned that our delegation to the U.N. is right now fighting certain efforts which are being made to supply economic aid to needy nations. The U. S. doesn't want to bother with aiding any isolated needy nations which are not well located for military bases, or able to supply armies. I am quite ready at all times to aid, and aid extensively characters like Franco and Tito, however.

When asked to "explore the mind of William Green" regarding a merger of the CIO and AFL, John L. Lewis is reputed to have replied, "Explore the mind of Bill Green?"

Pleasure, when it is a man's chief pursuit, disappoints itself.

—Steele.

What A System!

Americans who insist upon running their vast and wealthy nation according to the rules of private capitalism may feel ashamed of themselves if they read what Senator Aiken, a Vermont Republican, said about it the other day.

Here are Aiken's words, spoken to the Missouri Farmers Association and printed in the Congressional Record on August 10:

"Only 14 months ago the economy of our country seemed headed for a slump or at least a descent to lower levels.

"Over three million men were unemployed. Except for a few heavy industries, the lag in production and construction created by World War II had been largely overcome.

"Farm prosperity was on the skids to such an extent that limitations on growing certain crops had been invoked.

"Then came the Korean outbreak, and the situation changed virtually overnight. The trend toward depression was definitely off. Unemployment began to ease off. Demand and prices stiffened.

"What a tragedy it is that as a nation we must rely upon war or threat of war to maintain full employment and economic prosperity. . . . Should the time come when war clouds no longer threaten . . . we will be confronted with a problem of major degree."

Well, what about all this? Answer, Democrats and Republicans! Answer anti-Socialists! Answer 100 per centers!

You are faithful to a system that would let you down very quickly if it had to function in a decent world. You are the advocates of waste and war. You are holding fast to an economy that simply must exploit working people everywhere in the world—or die!

This is a wonderful country in which you live. In it is great natural wealth, marvelous machinery, skilled workmen with plenty of "know how." It should be easy for you and all of us to be forever free from the haunting fear of poverty and want. But you who reject a socialized economy decree it otherwise. You rule that, merely to have a job, you must submit your nation and yourself to controls and wastes and perils of war or preparation for war!

How can you believe that your economic exploiters are peace-loving people when their own great privileges would crash in a world at peace? How can you hope that peace ever again will reign when all of us are faced with a compulsion to find our welfare in war?

Senator Aiken, a "liberal" Republican, has pointed to capitalism's weakness. It doesn't fit with human needs. It has outlived its usefulness. It depends upon war and waste and slaughter. It should be scrapped to make room for a socialist economy of use instead of private profit.

Something to Be Proud Of

Here's something Americans can be proud of, because they did it through their government, and it belongs to them. But did your daily paper think it worth mentioning?

The Columbia River starts lifting itself by its own bootstraps to supply water to the government's huge Columbia Basin irrigation project," says a report from Coulee Dam, Washington.

The world's largest pump-six stories high and powered by electric energy produced here at the dam—will suck water from behind the dam and shove it upwards 280 feet at the rate of 720,000 gallons a minute. Yet it is only the first of 12 such giant pumps.

They will furnish water for more than a million "parched acres," which will "grow anything once water is added." That area, in Cen-

tral Washington, "is bigger than the state of Rhode Island."

The development of America's great "Western Empire"—by cheap public electric power, reclamation and irrigation—is an inspiring story, and the daily papers should tell the people more about it—but the Power Trust wouldn't like it.

—Labor.

Squandering

Generals and admirals seem to forget that the money they spend and waste is the hard-earned dollars of working men and other taxpayers. For example:

The Air Force recently said it is junking about \$8 million-worth of "army-type" wool uniforms, which the airmen "can't use" because they now wear blue instead of brown. Also, "the Army refused to accept the uniforms," apparently because they are not the "latest style."

It takes a lot of taxes to produce \$8 million.

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

There are a lot of people who entertain very sentimental ideas about the relationships between "democratic" war allies. No alliance is ever cooked up without a lot of touching talk about "paying a debt to Lafayette," or something of the sort.

It should be of interest to many to learn that alliances between "freedom loving" nations, and others too for that matter, are actually on a much more practical basis. For example, the Government of South Korea has presented to its great and good ally, the United States of America, a bill for \$100,000,000 for "goods and services" supplied to the U. S. fighting forces in Korea. Prompt payment was requested.

This calls to mind the fact that after the first world war the French didn't consider that the debt to Lafayette had been fully paid off. They demanded and received ground rental for American soldiers who had been killed in the defense of France and buried on French soil.

Lest anyone get the notion, however, that the United States Government is lacking in practicality and a good understanding of the fact that business is business at all times, it should be mentioned that our delegation to the U.N. is right now fighting certain efforts which are being made to supply economic aid to needy nations. The U. S. doesn't want to bother with aiding any isolated needy nations which are not well located for military bases, or able to supply armies. I am quite ready at all times to aid, and aid extensively characters like Franco and Tito, however.

Another Bible story gets some confirmation from modern science. Long ago, 950 years before the birth of Christ, the Queen of Sheba actually lived and ruled over a "virtual paradise" in what is now an Arabian desert.

So says Wendell Phillips, who has been making preliminary explorations of an ancient city buried beneath desert sands, and will soon begin "excavations" over hundreds of acres.

In Sheba's ancient realm, Phillips reports, are ruins of the once-great Mareb Dam, rivalling the huge dams built by modern engineers. It was part of the irrigation system which made that area a "paradise." After destruction of the dam, long ago, came the desert and the downfall of civilization in Southern Arabia.

Lest anyone get the notion, however, that the United States Government is lacking in practicality and a good understanding of the fact that business is business at all times, it should be mentioned that our delegation to the U.N. is right now fighting certain efforts which are being made to supply economic aid to needy nations which are not well located for military bases, or able to supply armies. I am quite ready at all times to aid, and aid extensively characters like Franco and Tito, however.

When asked to "explore the mind of William Green" regarding a merger of the CIO and AFL, John L. Lewis is reputed to have replied, "Explore the mind of Bill Green?"

Pleasure, when it is a man's chief pursuit, disappoints itself.

The Last Word

BY DUFFY

It takes a long time to achieve anything on a national basis, but eventually by struggling and pushing, achievement results.

Take social security for instance. Foreign countries have had it for many years, but it took a minor revolution to get it for these United States, which considers itself the most enlightened nation on earth.

Then when we got social security, it was not perfect. Too many spots were left bare, too many people had no coverage, and such coverage as was available was not enough.

But social security in America is less than a generation in age. It took time to smooth out some of the wrinkles, and to increase some of the necessary benefits, but even eventually these goals were stretched, and will continue to be stretched in the future.

Another idea which has been brewing for many, many years, in fact since social security was started, is now on its way toward actuality—that is the goal of free hospitalization.

Of course, the first step is providing hospitalization for those who are past the age of 65 and who have no income, other than their small social security income. That has now been proposed and probably will go into effect one of these days soon.

Our Social Security administrator says it can be started at once without any increase in social security payments. That is fine!

Two or three additional steps are necessary to make social security even more workable than it is at present. That hospital plan should be extended to cover EVERYONE under social security even though it might represent a slight increase in the social security tax we may have to pay.

It is bound to come eventually, and the sooner, the better—for the individual and for the nation at large.

Then some day, the age of retirement must be decreased from 65 to 60, perhaps not in one step but in a series of steps, first by decreasing the age of retirement to 64, then to 63 and so on down to 62.

Another program we have long advocated is aid for widows, which needs extension. At the present time, a widow of a fully insured worker receives a small pension during the time her children are under 18. Then her income stops until she reaches the age of 65 when it starts up again.

That leaves a bad gap which must be filled, and social security must not depend on children to support their widowed mothers. We prefer to have the children grow up and have families of their own which is difficult if the children must support a widowed mother.

One thing is positive—Labor does NOT—never did want—socialized

It's Your Money

The Hoover Commission found that it costs 20% more to operate the Post Office Department's obsolete trucks than comparable private transport fleets. AVERAGE AGE OF POST OFFICE TRUCKS IS 15.2 YEARS.

Over-age vehicles . . . one of the many reasons found by the Hoover Commission for the annual Post Office deficit of \$500,000,000.

The Commission also found there has been no basic change in organizational structure since 1886 . . . that modern labor-saving devices are not used extensively. The deficit could be cut in half by modernization of organization, methods, equipment and by certain rate changes, according to experts. Bills to modernize the Post Office and take it out of politics as recommended by the Hoover Commission have been halted in Senate Committee. Only the force of American public opinion can stimulate action for a better government at a better price.

JOHN D. JR., AND THOSE WHO COULD NOT WED

Frisky John D. Rockefeller, Jr., the billionaire, was recently married. Perhaps it made him feel friskier to put the Jr. after his name when applying for the marriage license, even though his years have passed three score and ten.

In the daily press they tried to let some of the oil out of the billionaire's publicity veins for awhile and substitute some humanity. How he walked to school and how the great man did this and that were related.

There was nothing in the lauding of this prince of oil about Ludlow, Colorado, where in a strike against the Colorado Fuel and Iron Company owned by the Rockefeller interests men, women and children were massacred and burned in a tent colony.

There is said to be a legend among Coal Miners of that territory that since that dastardly affair grass never has grown where the massacre took place.

Nor was there anything related regarding the Bible class John D. Jr., used to teach in New York City when he was considerably younger than he thinks he is now.

At one historic session of the Sunday School class John D. Jr., was asked by one of the members of the class if he thought it was Christian for the Standard Oil Company to gobble up all the small, independent oil companies, as it was doing.

Replying John D. Jr., said: "To make an American beauty rose all of the buds are pinched off the rose bush but one, in order that all the strength and nourishment of the bush may go into that one rose. The Standard Oil Company is like an American Beauty rose."